

GEORGE BERNARD

SHAW
PEKELNÍK

**DIVADLO
PRACUJÍCÍCH
V MOSTE**

G. B. Shaw, jak ho viděl
Karel Čapek

Toto jest osoba téměř nadpřirozená, pan Bernard Shaw; nemohl jsem ho nakreslit lépe, neboť pořád se hýbe a povídá. Je ohromně vysoký, tenký a rovný, vypadá polo jako Pán Bůh a polo jako velmi zlomyslný satyr, který však tisíciletou sublimací ztratil všechno přírodní. Má bílé vlasy, bílou bradu a velmi růžovou pleť, nelidsky jasné oči, silný a bojovný nos, něco rytířského z Dona Quijota, něco apoštolského a něco, co si dělá legraci ze všeho na světě, i ze sebe sama. Jakživ jsem neviděl bytost tak neobyčejnou; abych řekl pravdu, já jsem se ho bál. Myslil jsem, že je to nějaký duch, který si jenom hraje na slavného Bernarda Shawa. Je vegetariánem, nevím, zda ze zásady nebo z gourmandství; člověk nikdy neví, mají-li lidé zásady ze zásady nebo pro osobní potěšení. Má rozvážnou paní, tichý klavecinek a okna na Temži. Jiskří životem a povídá spoustu zajímavých věcí o sobě, o Strindbergovi, o Rodinovi a jiných slavných věcech. Naslouchat mu je rozkoš spojená s hrůzou.

Karel Čapek
„Anglické listy“

GB S VESELE I VÁŽNĚ

Ptali se jednou Shawa, koho pokládá za největšího dramatika. „Přirozeně, že Shakespeara.“ A rychle dodal: „Ale já mu stojím na ramenou!“

„Kvalita dramatu je kvalitou jeho ideí.“

Jedna starší dáma z londýnské společnosti oznámila Shawovi, že se rozhodla napsat společně s ním veselohru. Jeho odpověď nedala na sebe dlouho čekat: „Jsem naprosto ochoten s Vámi spolupracovat,“ odepsal. „Protože však pracuji pouze, když se ráno koupám, prosím, abyste obratem objednala vanu pro dvě osoby a dostavila se s ní ke mně.“

„Když je nějaká věc směšná, dobře si ji prohlédněte: bývá v ní skrytá pravda. Každý žert je vážný v lůně Času. Nejlepší druh humoru je ten, při kterém se chce zároveň smát i plakat.“

Na otázku, zda v některé své hře úmyslně vykreslil svůj portrét, odpověděl: „Ne. Až na postavu G. B. Shawa, který je ve všech hrách.“

„Prezentovat dramatického hrdinu jako člověka, jehož vášně jsou toho druhu, že vytvářejí filozofii, poezii, umění, světovládu a ne ty, co vedou k svatbě, k ohledání mrtvol a k popravám...“, řekl Shaw a nechal upálit svatou Janu.

„Jsem považován za mistra ironie. Ale na nápad postavit v newyorském přístavu sochu Svobody — na to bych nepřišel!“

„Půjdou-li ostatní cestou Leninovou, otevře se pro nás nová éra, nebude nám hrozit žádný krach, žádné zhroucení. Začnou nové dějiny, o nichž dnes nemůžeme ještě mít ani představu...“

GEORG BERNARD SHAW

PEKELNÍK

Komedie o třech dějstvích
se dvěma proměnami

Přeložil Frank Tetauer

ÚPRAVA A REŽIE /
JANA KALIŠOVÁ

SCÉNA /
MILOŇ KALIŠ j. h.

KOSTÝMY /
KRISTINA NOVOTNÁ

HUDBA /
DANIEL FIKEJZ j. h.

TEXTY PÍSNÍ /
JAN RŮŽIČKA j. h.

POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE /
LUDMILA KOVÁŘOVÁ j. h.

ASISTENT REŽIE /
JAROMÍR HUSÁK

OSOBY A OBSAZENÍ

Pan Baedeker / IVAN HOLUB

Antonín Anderson,
presbyteriánský pastor / JIŘÍ HAVLÍK

Judita Andersonová,
jeho žena / HANA SEIDLOVÁ

Paní Dudgeonová / OLGA KEMROVÁ

Richard Dudgeon,
její starší syn / LADISLAV DUŠEK

Kryštof Dudgeon,
její mladší syn / JAROMÍR HUSÁK

Strýc Vilém Dudgeon / FRANTIŠEK DVOŘÁK

Jeho žena / JARMILA VYCHODILOVÁ

Strýc Titus Dudgeon / LADISLAV HADL

Jeho žena / REGINA RAZOVOVA

Essie / JAROSLAVA ZIMOVA

Notář Hawkins / JAN GRYGAR

zasloužilý umělec
Generál Burgoyne / KAREL NONNER

Major Swindon / ZDENĚK KOŠATA

Kaplan Brudenell / PŘEMYSL BEČKA

Četař / PETR BUCHÁČEK

Vojáci, lid.

Inspicientka / Jana Kociánová. Text sleduje / Vlasta Lhotová. Osvětlení, zvuk a stavby / kolektiv vedený Jiřím Henžlem, Vladimírem Zemánkem a Enrico Ernestem. Scénu a kostýmy zhotovili pracovníci dílen Divadla pracujících / Jaroslava Hořejší, Ladka Straková, Stanislav Dufek, Josef Kubart, Stanislav Petrášek, Dana Heindlová, Zlata Kopalová a Margita Uxová.

PREMIÉRA 22. 6. 1984 V MOSTĚ

Teď, když jsme se naučili létat v povětří jako ptáci a potápět se jako ryby, zbývá už jedině: naučit se žít na zemi jako lidi.

G. B. Shaw

Georg Bernard Shaw se narodil 26. 7. 1856 v Dublinu v Irsku. Ve škole neprosplival, stal se úředníkem, přestěhoval se do Londýna, napsal bezpočet dopisů (to byl jeho koníček), troufl si na recenze hudební, výtvarné, literární i divadelní, pustil se do psaní románů (neúspěšných) a skončil psaním divadelních her. Je jich přes padesát a jsou téměř všechny vybaveny obsáhlými předmluvami nebo doslovy. (To byl také jeho koníček.) Byl pamětníkem Pařížské komuny i Velké říjnové socialistické revoluce, první i druhé světové války, búrských válek, rozkvětu britského impéria i jeho pádu. Narodil se do doby parního stroje a dožil se svržení atomové pumpy na Hirošimu. Čtyři generace se za jeho života vystřídaly. Kdyby si nesmrtelný stařec ve svých devadesáti čtyřech letech nezlomil nohu, žil by patrně dodnes. Zemřel 2. 2. 1950.

Major: Ale co tomu řeknou dějiny?!

Generál: Dějiny budou majore, lhát jako obyčejně.

Jsa příliš sláb, abych pracoval, psal jsem knihy a hry. Tak povstala tato hra.

Není v ní ani jediná jakž takž nová událost. Každý starý brach na galérii divadla Adelphi, kdyby nebyl býval oslněn způsobem, který hned vysvětlím, byl by jistě poznal, že už kdesi viděl scénu s předčítáním poslední vůle, utlačovaného sirotka, který najde ochránce, uvěznění, hrdinskou oběť, vojenský soud, lešení i udělení milosti v posledním okamžiku. Přece však kritikové říkali každý sice něco jiného, ale všichni se shodovali v tom, že je to příběh originální — tak jej výslovně charakterizovali — originální až k odvážné výstřednosti. Nuže, všimneme-li si fabule, zápletky, konstrukce a všeobecně odborných a technických vlastností hry, poznáme, že kritikové říkali nesmysl. Pravdou jest, že jsem v těchto věcech velmi staromódním dramatikem. „Pekelník“ proto jistě po čase ztratí svůj lesk a ukáže se otřepaným lidovým melodramatem, jímž vskutku jest. Dovolte, abych to vysvětlil.

Dick Dudgeon, pekelník, je puritán všech puritánů. Byl vychován v domácnosti, kde puritánské náboženství odumřelo a stalo se ve svém úpadku záminkou pro matčinu vášnivou nenávist, projevující se ve všech formách krutosti a závisti. V takovém domě umírá mladý puritán hladem po víře, která je nejnáléhavější potřebou jeho přirozenosti. Jeho hlavní vášní není nenávist, nýbrž soucit. Soucit pocítí i k Dáblu, přidá se k němu a bojuje zaň jako pravý spojenec proti celému světu. Stane se tak, jako všichni opravdu věřící lidé, psancem a vyvrhelem. Když se tohle pochopí, stane se hra velmi přímočarou a prostou.

Všichni zlotřilí hrdinové se na jevišti vykupují láskou, taková je romantická metafyzika. Na neštěstí pro toto vysvětlení se ukázalo ve třetím aktu, že Dick je puritánem i v této věci: Když se žena, vychovaná v takové atmosféře jako Judita, do něho zamiluje a usoudí, že vydal svůj život v nebezpečí kvůli ní, řekne jí nepochybnou pravdu, že by byl učinil totéž pro kteréhokoliv cizího člověka — že jedině zákon samé jeho přirozenosti a žádný osobní prospěch nebo choutka mu nedovolovaly vykřiknout, aby sundali katovu smyčku s jeho hrdla a rovnou ji navlékli na krk jinému člověku.

G. B. Shaw: Z předmluvy k PEKELNÍKOVI

Program k 9. premiéře sezóny 1983/84 Divadla pracujících v Mostě. Ředitel Jaromír Šnajdr. Zřizovatel Severočeský KNV Ústí nad Labem. V programu byla použita část textu z programu Slováckého divadla v Uherském Hradišti a kresby Karla Čapka a Adolfa Hofmeistra. Program připravil dramaturg František Šima. Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha. Vytiskla Severografia, n. p., závod 7, Most. Povol. číslo 240/84-403/16. Cena 2,— Kčs.